

Inhoud:

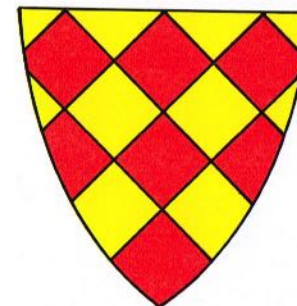
Voorwoord	1
Zichtbare archeologische monumenten in de gemeente Stein II	2
De heren van Elsloo I	6
Oude grafstenen III	13
Elsloo tijdens de periode 1939-1945 I	14
Uit het register van bekendmakingen van de Heer van Elsloo in de kerk	20
Het Urmondse Schippershuis en zijn bewoners	22
Vondst tijdens een veldverkenning	26
Kolenkalk, een Maasgesteente	28
Uit de kerkkroniek van Elsloo (Vervolg IV)	32

Uitgave Heemkundevereniging Maasstreek, gevestigd te Stein

Secretariaat: L.H. Schreurs
p.a. Heirstraat 40
6181 HM Elsloo
04490-71983

Bankrekening t.n.v. Heemkundesnippers Maasstreek:
Rabo 11.41.21.362 (Giro van de bank: 1048855)

Heemkundesnippers Maasstreek

OKTOBER 1988, NR. 5

VOORWOORD

Alweer het vijfde nummer van de Heemkundesnippers in het konstante ritme van halfjaarlijkse publikaties!

En zoals steeds blijkt weer, dat de heemkunde een breed palet van onderwerpen kent. Ook in dit nummer komen de verschillende sekties van de vereniging aan het woord.

Ieder van de facetten van de heemkunde, of het geschiedenis is of archeologie of geologie, ieder biedt op zijn beurt weer een rijke hoeveelheid onderwerpen. De redactie vertrouwt dan ook nooit om kopij verlegen te hoeven zitten. Eerder is het tegendeel het geval: de nummers van de Snippers hebben steeds de neiging dikker te worden!

In dit nummer start een belangrijke historische serie, nl. over de Heren van Elsloo. Het eerste artikel van de serie, een genealogisch overzicht van het geslacht De Geloës, is misschien voor buitenstaanders niet zo boeiend, maar het biedt het basismateriaal dat noodzakelijk is voor de volgende, meer inhoudelijk beschrijvende, artikelen.

Deze serie kan een uitdaging zijn voor hen, die zich bezig houden met de geschiedenis van de Heren van Stein, de de Mérode's, de Kinsky's...

Tijdens de komende wintermaanden zal de vereniging een vijftal avonden in het Maaslandcentrum organiseren, die zullen zijn gewijd aan vijf uiteenlopende aspecten van de heemkunde. De avonden worden nader aangekondigd in de plaatselijke pers. Omdat velen wél belangstelling hebben voor heemkundige onderwerpen, maar er niet toe komen lid te worden van onze vereniging, zullen de avonden voor leden en (nog)-niet-leden toegankelijk zijn.

Eindredakteur

Redactie:
Mr. F. van der Bruggen (eindredakteur)
P.J. Habets
Dr.ir. A.A. Macco
P.H.A. van Os
L.H. Schreurs
ISBN: 90-70692-09-0
ISSN: 0920-9107

ZICHTBARE ARCHEOLOGISCHE MONUMENTEN IN DE GEMEENTE STEIN II

J. Franken en P. Pijpers, sectie archeologie

ELSLOO: De plattegrond van een *bandkeramisch huis* met een lengte van 26 m. en een breedte van 6.50 m. vindt men op de hoek van de J. Riviusstraat en de Bandkeramiekersstraat. In het asfalt van de speelplaats van de St. Jozefschool is op initiatief van Pater Munsters de plattegrond zichtbaar gemaakt in 1956. In 1985 werd deze plattegrond door onze vereniging opnieuw ingekleurd. Het unieke van deze plattegrond is, dat hij de enige in ons land is van een huis uit de steentijd. Hij is te allen tijde door eenieder te bezichtigen.

In de nieuwbouw van Elsloo herinnert alleen deze plattegrond, geschilderd op de speelplaats van de St. Jozefschool, aan de boerderij die daar bijna 4000 jaar geleden stond.

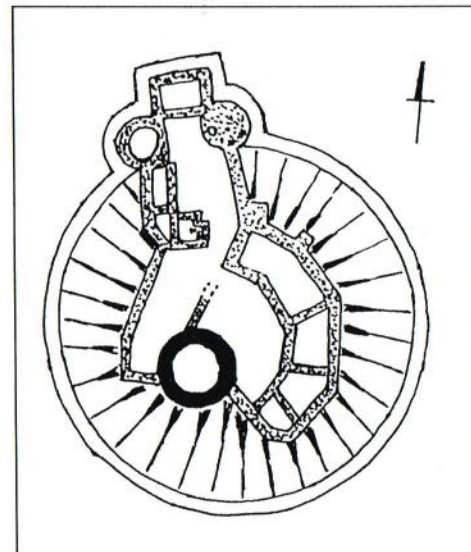
Foto: Instituut voor Prehistorie, Leiden.

ELSLOO: Bij lage waterstand van de Maas ziet men nog de grondvesten van het *verzonken kasteel* in de Maas. Dit kasteel dateert uit de 12e eeuw; het is in verval geraakt in 1570.

Graaf Nicolaas d'Arberg de Valengin en zijn vrouw, de erfdochter van Elsloo, waren de eersten uit de adellijke familie die het "panhuis op de Slak" lieten inrichten tot herenwoning; deze werd in 1835 door brand verwoest. De toen overgebleven economiegebouwen, vormen het huidige Hotel Kasteel Elsloo.

STEIN: Het *graf in het archeologisch reservaat* werd in 1963 ontdekt tijdens het onderzoek van bandkeramische nederzettingssporen. De vondsten inspireerden enkele inwoners van Stein tot het oprichten van de Archeologie Stichting Stein, met als doel de monumenten van geschiedenis en oudheidkunde in de gemeente te behouden en voor de hedendaagse mens opnieuw te doen leven. Het reservaat werd gebouwd op de plek waar het graf is gevonden. Het werd op 30 juni 1967 geopend door de Commissaris van de Koningin te Limburg. Behalve het graf toont het reservaat, aan de hand van vondsten, kaarten en foto's de resultaten van het oudheidkundig bodemonderzoek in Stein en omgeving. Pater A.J. Munsters M.S.C. heeft in de Heemkunde Snippers no. 4 (april 1988), pag. 22 t/m 25, een en ander beschreven.

STEIN: Achter het klooster van de Paters van het H. Hart bevindt zich de *ruïne van de burcht van Stein*. De gracht van het kasteel wordt gevoed door de Ur, een beek die uitmondt in de Maas. Van de

plattegrond van de burcht van Stein

eigenlijke hoofdburcht, die vóór 1840 op een door water omgeven hoogte lag, is onder meer de donjon gedeeltelijk bewaard gebleven. De burcht dateert in oorsprong uit de 18e eeuw; zij is later door verbouwingen aangepast.

STEIN: De *middeleeuwse omwalling* is nog voor het grootste gedeelte zichtbaar. Het zuidelijkste deel van de wallen begint direct ten zuiden van Nieuwdorp vanaf de Steinderweg. Tussen beide wallen loopt hier een wandelpad. Duidelijk is over enkele honderden meters, ondanks de sterke begroeiing, het oorspronkelijke karakter te herkennen. Het noordelijke gedeelte loopt langs de Heidekampweg; ook daar loopt een wandelpad langs de wallen.

CATSOP: *Kamp van Karel de Stoute.*

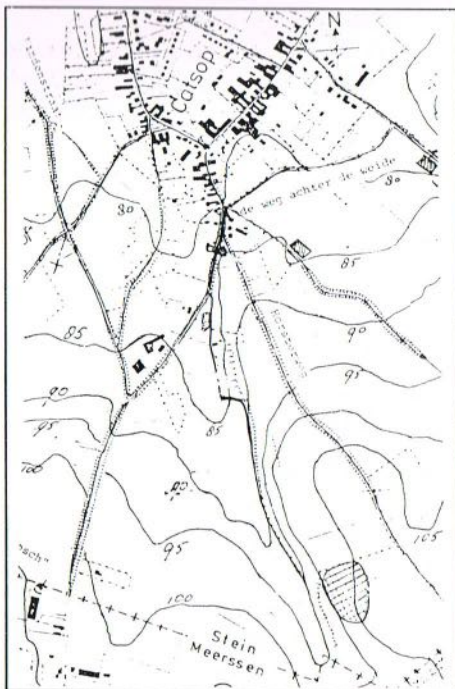
In de jaren 1473 en 1474 kwam de machtige hertog van Bourgondië, Karel de Stoute, met zijn leger naar onze streken. Hij heeft ook in Elsloo zijn sporen achtergelaten. Hij liet op de Hyscheberg in het bos genaamd "de Horst" in Catsop een kamp oprichten met een wal. Men kan heden nog waarnemen waar dit kamp in de

Horst heeft gestaan (zie gearceerd ovaal op de tekening).

De vestingwallen (opgeworpen grond) zijn omgeven door een droge sloot van ongeveer 6 meter breed. In het midden van de omwalling is een kegelvormige hoogte te zien. Daar stond misschien de legertent van de hertog. In de laatste jaren is men bezig de grachten te vullen.

Literatuur:

- Drs. R.H.J. Klok, Archeologisch reisboek voor Nederland
- J.H. Peters, Uit Elsloo's verleden
- Archieven Gemeente Stein

De Heren van Elsloo I

Het geslacht De Geloës

A.A. Macco en P.J. Habets, sectie Geschiedenis en Genealogie

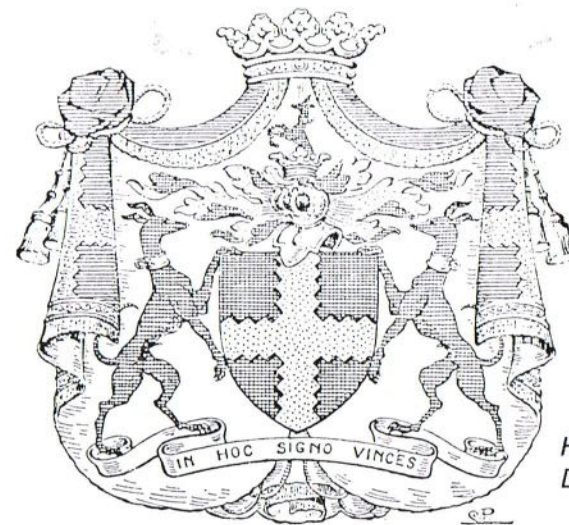
Inleiding:

Met dit artikel starten wij een serie over de Heren van Elsloo. Suksessievelijk zullen de stambomen van de verschillende geslachten beschreven worden, waarbij hun Elsloose periode uitgebreid aan de orde komt.

De genealogieën zullen zo volledig mogelijk worden vermeld om U een zo goed mogelijk beeld van het betreffende geslacht te geven. Naast een gedetailleerde beschrijving van het familiewapen zullen de stambomen "aangekleed" worden met deels onbekende en deels eerder beschreven gegevens. Het uitgangspunt is telkens een uitgebreide literatuurstudie. Daar waar mogelijk en/of noodzakelijk, is een verifikatie met originele archiefstukken verricht: het komt nogal eens voor dat de literatuur strijdige informatie vermeldt. Daar waar geen verifikatie mogelijk was, is gebruik gemaakt van de meest betrouwbare bron. Een literatuurlijst zal elk artikel afsluiten.

Stamreeksen worden genummerd volgens de algemeen gebruikelijke en bekend veronderstelde methode. De tekens *, x en † staan voor respectievelijk geboren, gehuwd en overleden.

Wapen:

Het geslacht
De Geloës

In zwart een uitgetand gouden kruis. Gekroonde helm met goud zwarte dekleden.

Helmteken: een uitkomende, goud gehalsbande en geringde zwarte hazewindhond.

Wapenspreuk: "In hoc signo vinces" (in dit teken zult gij overwinnen).

Alles geplaatst onder een met zilver gevoerde, met gouden koorden en kwasten opgenomen, met gouden franje omzoomde blauwe mantel, zijpanden beladen met een uitgetand gouden kruis, voor de helft zichtbaar. De mantel is gedekt met een vijfbladerige kroon.

Genealogie:

I Renier de Geloës, zoon van Jean Galoyszoon, was heer van Nijswiller. Deze heerlijkheid verkocht hij op 22 juli 1372 aan zijn zwager George van den Broeck. Renier was getrouwd met Alida van den Broeck, dochter van Willem en N.N. de Looz.

II Jean de Geloës was eigenaar van Ophoven en Sleyden. Zijn echtgenote was Catharina van Pfaffendorf, dochter van Steven en Maria Wambach. Het huwelijk vond plaats te Hasselt.

III Jean de Geloës, eigenaar van Sleyden (1440) huwde Conrada van Blijden (genaamd Van Calster).

IV Jean de Geloës trouwde, als weduwnaar van Alida Happart, op 18 febr. 1487 met Catharina Velters, vrouwe van Crutzen. Zij was de dochter van Nicolaas en Maria van Withuys en overleed op 25 maart 1518.

V Etienne de Geloës (Gloyes van Nijswiller), was de heer van Beverst, Lobos, Ophoven en Sleyden. Hij werd geboren op 28 juni 1493 te Hasselt en was kastelein en schout van Curingen, schepen van Vliermaal en later van Hasselt. Hij overleed te Hasselt op 7 juli 1581. Echtgenote (x 15 juli 1516): Margaretha de Chiney, vrouwe van Schoonbeek (* 1488, † Hasselt 14 november 1536), dochter van Dirk en Anna van den Bosch genaamd Repen.

VI Jean de Geloës (* Hasselt 27 november 1517), heer van Beverst en Lobos, was schepen van Curingen en Hasselt. Hij overleed in 1594 en is begraven te Hasselt. Hij trad op 26 juni 1565 te Herckenrode in het huwelijk met Georgina

van Kerckem († 28 juli 1579, begraven te Hasselt), dochter van Reinier (heer van Cosen en Wijer) en Catharina de Moor de Wald.

VII Etienne de Geloës, heer van Beverst, werd geboren op 25 november 1568, was kastelein en baljuw van Curingen († Hasselt, 6 augustus 1623).

Echtgenote: Magdalena de Horion (x Colonster, 15 mei 1590), dochter van Willem, heer van Colonster, en Catherine de St. Fontaine.

VIII Jean Baptiste baron de Geloës, heer van Beverst en Houchenée, trouwde op 17 februari 1641 met Marie Anne de Berlaymont, vrouwe van Houchenée en dochter van Philippe, heer van Bomal, Houchenée en Rocourt, en Anne de Berlo.

IX Jean Charles baron de Geloës, heer van Houchenée en Fontenay was baljuw van Curingen, burgemeester van Hasselt en kamerheer van de Prins-Bisschop van Luik. Hij trouwde onder huwelijksvoorwaarden (kasteel de Fraiture) op 5 februari 1686 met Marguerithe Philippine van Leefdael. Zij was de dochter van Philips, heer van Ethen en Meeuwen en van Margaretha Clara Anna van Boschuyzen, vrouwe van Croy en Stiphout.

X Hubert Maur Ferdinand H.R. Rijksgraaf de Geloës ¹⁾, baron van Oost (* Hasselt 18 september 1698): geheimraad en kamerheer van de Prins-Bisschop van Luik, voorzitter van de provinciale staten van Luik, hoofdschout van Hasselt en commissaris-deciseur te Maastricht (1720-1761). Hij overleed te Luik op 14 april 1763. Zijn echtgenote was Adolphine Philippine H.R. Rijksgravin van Hoensbroeck (geboren op kasteel Eijsden op 20 december 1708, x Eijsden 24 augustus 1729, † kasteel Eijsden 9 juni 1742).

XI Guillaume Bernard Antoine Maur H.R. Rijksgraaf de Geloës, baron van Oost, heer van Eijsden, Kloppenburg, Herckenraedt, 's-Gravenvoeren en St. Geertruid. Geboren te Luik op 20 augustus 1731 en baljuw van Curingen, geheimraad en kamerheer van de Prins-Bisschop van Luik, burgemeester van Luik in 1774, lid van de provinciale staten van Limburg. Hij overleed te Luik op 7 maart 1794. Hij huwde op 24 augustus 1784 te Luik Marie Therese Theodorine d'Andelot. Uit dit huwelijk stammen onder andere:

1. Constantin Cesar François Maur Guillaume, stamvader van de tak Eijsden, volgt onder XIIa, en
2. Charles Emile Maria Maur Lambert Servais, stamvader van de tak Elsloo, volgt onder XIIb.

¹⁾ H.R. Rijksgraaf = graaf van het Heilige Roomse Rijk van de Duitse Natie

Tak Eijsden

XIIa Constantin Cesar François Maur Guillaume graaf de Geloës, baron de l'empire, geboren te Luik op 25 september 1786, was kamerheer van de koning, lid van de ridderschap van Luik en lid van de provinciale staten van Limburg. Hij huwde te Horion - Hozémont op 20 januari 1810 Marie Anne Madeleine Adrienne Joséphine Barbara van Renesse (* Luik, 3 maart 1779, † kasteel Oost bij Eijsden 29 mei 1851).

Uit dit huwelijk:

1. Emilie Sophie Marie gravin de Geloës (* kasteel Oost 2 september 1811, † 12 juni 1859).
2. Sidonie Marie Albertine Cunégonde gravin de Geloës (* kasteel Oost 3 juli 1813, † Luik 9 april 1850). Ingetreden in de benedictijner orde.
3. Theophanie Delphine Charlotte gravin de Geloës (* Luik 6 april 1816, † Eijsden 31 januari 1820).
4. Théophile Charles Desiré Marie Constantin Maur, volgt onder XIIIa.

XIIIa Théophile Charles Desiré Marie Constantin Maur graaf de Geloës d'Eijsden (* 2 juli 1817 op kasteel Eijsden), lid van de ridderschap van Limburg. Hij overleed op kasteel Oost op 11 februari 1875. Trouwde te Ougrée op 11 juni 1850 met Caroline Marie Anne Josephe Cerfontaine (* Luik 8 april 1825, † kasteel Bure 12 mei 1867).

Uit dit huwelijk:

1. Marie Theodore Josephine Anne gravin de Geloës, geboren te Luik op 2 mei 1851 en aldaar overleden op 3 februari 1855.
2. René Joseph Maur Marie Anne, volgt XIVa.
3. Marie Anne Josephe Philippine gravin de Geloës (* Luik, 16 augustus 1859) werd non in de Sacré Coeur te Parijs en overleed in het klooster te Niort op 22 juni 1893.
4. Etienne Lucien Marie Anne Joseph Maur graaf de Geloës, geboren te Luik op 13 maart 1861 en aldaar overleden op 7 maart 1878.

XIVa. René Joseph Maur Marie Anne graaf de Geloës d'Eysden, heer van Oirschot en Best, geboren te Luik op 1 juni 1856, burgemeester van Eijsden, lid van de provinciale staten van Limburg, huwde te Brussel op 1 juli 1890 Blanche Ernestine Charlotte Marie Josephe comtesse de Lannoy.

Uit dit huwelijk:

1. Marie Ferdinand Augustine Cathérine Josephe Ghislaine gravin de Geloës (* kasteel Oost 25 november 1881), trouwde op kasteel Eijsden op 26 juni 1902 Marcel Philippe Léon comte de Liedekerke de Phailhe.

2. Isabelle Alix Lucienne Ghislaine Marie Josephe gravin de Geloës (* kasteel Eijsden 31 mei 1884) huwde op 7 juli 1904 Joseph Antoine Marie Emile Henri comte d'Oultremont de Wégimont et de Warfusée.
3. Marguérite Marie Gabrielle Philippine Ghislaine Josephe gravin de Geloës (* kasteel Eijsden 24 mei 1889, overleden 1 maart 1890).

Tak Elsloo

XIIb. Charles Emile Marie Maur Lambert Servais graaf de Geloës heer van Elsloo, geboren te Luik op 30 december 1787, was officier onder keizer Napoleon I en lid van de ridderschap te Luik. Hij huwde te Marlinne (België) op 13 april 1813 Antoinette Ernestine Françoise de Borchgrave d'Altena. Zij was geboren op kasteel Boovelingen op 18 mei 1785 en overleed te Elsloo op 10 maart 1860. Zij was de dochter van graaf Jean Guillaume Michel, baron van Elderen, heer van Boovelingen, enz. en Françoise Wilhelmine Caroline de Blanckaert. Uit dit huwelijk:

1. Théodore Maur Constantin Charles, volgt XIIIb.
2. Valérie Pauline Constance Félicité gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Seraing bij Luik op 11 mei 1814 en overleden te Elsloo op 23 juni 1847.
3. Athenais Charlotte Ferdinande Asterie gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Luik op 3 maart 1821 en overleden te Elsloo op 22 april 1823.
4. Isaure Anatolie Ferdinande Theodore Valérie gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Luik op 27 september 1822 en overleden te Parijs op 23 december 1889. Zij trouwde te Elsloo op 17 juni 1852 met Charles Louis Henri Maxence, marquis de Grimaldi des princes de Monaco, marquis de Cagnes, d'Antibes et de Beaux, geboren te Besançon op 9 november 1818 en overleden te Hasselt op 8 mei 1880.

XIIIb. Théodore Maur Constantin Charles graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Ougrée op 27 oktober 1816. Hij was lid van de ridderschap en overleed op kasteel Lauvergnac in Bretagne op 24 september 1893. Hij huwde te Heel op 14 februari 1844 Emilie Josephine barones de Meer d'Osen, geboren te Osen op 3 september 1824 en overleden te Heel op 17 november 1905. Zij was dochter van baron Frédéric Joseph Ramon Felix Manoel en Elisabeth Marie Jeanne Guillemine comtesse d'Affaytadi de Ghisteltes.

Uit dit huwelijk:

1. Charles Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren op kasteel Osen op 17 januari 1845, oud-officier van de Oostenrijkse marine, landheer van Boerat, overleden in november 1912 in China. Hij huwde in Engeland Ann Witmore.

2. Marie Elisabeth gravin de Geloës d'Elsloo, geboren op 10 augustus 1847 (kasteel Osen) en overleden op 16 december 1865 (kasteel Lauvergnac, Loire-Inférieure).
3. Marie gravin de Geloës d'Elsloo, geboren Pisa 20 februari 1851 en overleden te Milazzo op 25 augustus 1852.
4. Zoé Elie Marie gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Parijs op 4 mei 1853 en overleden te Pau op 16 februari 1903.
5. Anne Marie Augustine Emilie gravin de Geloës d'Elsloo, geboren 26 oktober 1855 (Lauvergnac), trouwde te Brussel (30 april 1877) Félix Hyacinthe Ghislain marquis d'Yve de Baray (* Tourneppe, 16 augustus 1840 en † Bois de Lessines in 1905). Hij was de zoon van marquis Théodore Benoît Jean Népomucène en Thérèse Pauline Charlotte Ghislaine des comtes Corent de Grez.
6. Paul Léon Marie Theodore Maur graaf de Geloës d'Elsloo (* Lauvergnac 1 november 1857) werd priester in de Sociëteit van Jezus. Hij overleed te Sūchow (China) op 3 juni 1941.
7. Caroline Marie Joséphine Monique gravin de Geloës d'Elsloo (* Lauvergnac, 5 mei 1860). Zij huwde Guillaume Louis de Bardies baron de Montfa (8 september 1885). Hij werd geboren te St. Girons op 7 september 1855 en was de zoon van Baron Francois Victor Louis Oscar Caubet en Marie Sophie Arnaud.
8. Ferdinand Maximilien Jean Baptisate Marie Joseph Maur, volgt XIVb.
9. Marie Anne Josephine E. Emilie gravin de Geloës d'Elsloo, geboren 8 september 1866 (Lauvergnac), dame du Mont-Calvaire. Zij overleed te Angers op 4 februari 1945.
10. Emilie Marie Josephine Caroline Dominique gravin de Geloës d'Elsloo (* 20 oktober 1869), geestelijk zuster in de Sacré Coeur te Parijs. Zij overleed te Grenoble op 21 november 1939.

XIVb. Ferdinand Maximilien Jean Baptiste Marie Joseph Maur graaf de Geloës d'Elsloo (* Lauvergnac, 21 maart 1864; † 18 april 1952), trouwde op kasteel St. Julien te Segré op 14 november 1891 Gabriëlle Elisabeth Yvonne Le Tourneur de la Borde (* Angers, 3 november 1866, † Lauvergnac, 24 juni 1911). Zij was de dochter van Ambroise Jules en Marie Alice Perreau de Bauvais.

Uit dit huwelijk:

1. Marie Joseph Théodore Béatrix Maximilienne gravin de Geloës d'Elsloo (* Lauvergnac 12 oktober 1892).
2. Elisabeth Marie Emilie Juliette Ghislaine gravin de Geloës d'Elsloo, geboren op kasteel Lauvergnac op 17 januari 1894 en aldaar overleden op 1 juni 1901.

3. Theodore Charles Paul Maximilien Marie Ghislain Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren op kasteel Lauvergnac op 6 augustus 1895. Volgt XVa.
4. Gonzague Marie Joseph Roger Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren Lauvergnac, 31 juli 1898, overleden te Moreuil op 24 juli 1918.
5. Bernadette Renée Françoise gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Heel op 3 juli 1900, overleden te Annecy op 9 maart 1939. Zij was als religieuze hoofd van het klooster van Annecy.
6. Jean Marie Felix Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren (Lauvergnac) op 26 augustus 1901. Volgt XVb.
7. Stanislas Marie Joseph Hippolyte Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren (Lauvergnac) op 28 oktober 1902, werd priester en missionaris op Formosa.
8. Solange Marie Joseph Guillemette, gravin de Geloës d'Elsloo, geboren (Lauvergnac) op 5 oktober 1904, overleden te Caen op 22 juli 1947.
9. Etienne Marie Elie Yves Maur, graaf de Geloës d'Elsloo, volgt XVc.

XVa Theodore Charles Paul Maximilien Marie Ghislain Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren op kasteel Lauvergnac op 6 augustus 1895. Hij huwde te Parijs op 4 april 1923 Germaine Marie barones de La Motte Gourlez (* 3 november 1894).

Hun dochter:

1. Marie Isabelle Anne gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Guenrouet (Loire-Atl.) op 8 december 1925. Zij trouwde in Hamburg op 16 april 1952 met Max Helmut Endler (* Chemnitz, 22 maart 1914).

XVb Jean Marie Felix Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren (Lauvergnac) op 26 augustus 1901. Trouwde te Viry (Haute-Savoie) op 22 juni 1926 met gravin Mathilde L.M. Jeanne Bernardine de Viry (* Versailles, 8 november 1899).

Uit dit huwelijk:

1. Gonzague Bernard Marie graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Viry op 8 augustus 1927.
2. Marguerite Marie Yvonne Anne gravin de Geloës d'Elsloo. Geboren te Viry op 3 maart 1929. Huwelijk te Cuqeron op 29 november 1949 met Alfred M.P. baron Gourlez de la Motte (* Plessé, 19 oktober 1921).
3. Elisabeth Marie Jeanne gravin de Geloës d'Elsloo, * Chambretaud (Vendée), 1 augustus 1930; x Cuqeron, 3 oktober 1955 met Hubert Anne Marie Jean baron Gourlez de la Motte.
4. René Marie François, volgt XVIa.
5. Bernard Marie Anne, volgt XVIIb.

6. Geneviève Marie G. gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Chambretauud op 11 augustus 1937.

XVIa René Marie François graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Chambretauud op 23 oktober 1931. Huwelijk te Versailles op 13 juli 1960 met Anne Marie Marthe Dhavernas (* Versailles, 5 december 1934).

Uit dit huwelijk:

1. Monique gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Montreal op 20 juli 1962.

XVIb Bernard Marie Anne graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Chambretauud op 20 oktober 1934. Huwde te Parijs op 24 oktober Paula Marie Bernard Antoinette Nicolas (* te Rodez, 20 augustus 1940).

Uit dit huwelijk:

1. François Jean Marie graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Parijs op 17 juli 1961.
2. Isabella Marguerite Marie gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Parijs op 28 september 1962.

XVc Etienne Marie Elie Yves Maur, graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Lauvergnac op 16 februari 1907; trouwde te Prinquiau op 16 april 1937 met Anne Marie du Guiny (* Toulouse, 19 april 1904).

Uit dit huwelijk:

1. Marie Yvonne Anne gravin de Geloës d'Elsloo, * St. Brieuc 19 juni 1938; huwelijk te Prinquiau (Loire-Atl.) op 26 december 1958 met baron Louis Marie Guy Henry Ferdinand de Charette de la Contrie (* Nantes, 11 juli 1933).
2. Max Jean René graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Prinquiau op 28 september 1940.
3. Roseline Marie Cecile G. gravin de Geloës d'Elsloo, geboren te Prinquiau op 31 januari 1944.
4. Michel Marie Henry Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Prinquiau op 6 februari 1946.
5. Bertrand Marie Maur graaf de Geloës d'Elsloo, geboren te Prinquiau op 6 november 1947.

Tot zover de "kale" stamboom van het geslacht de Geloës.

In het volgend artikel over de Heren van Elsloo zullen een aantal aspecten uit de familiegeschiedenis van dit geslacht nader worden beschreven.

Literatuur:

Nederlands Adelboek, W.P. van Stockum en Zoon, 's-Gravenhage, 1903, 1905, 1907 en 1913.

A.A. Vosterman van Oyen, J.C. van der Meulen en G.J. Honig, Jaarboek van de Nederlandse Adel, 's-Gravenhage 1889.

Stein d'Altenstein, Annuaire de la Noblesse de Belgique, 10e année (1856) en 16e année (1862), Bruxelles.

Goethals, Dictionnaire Généalogique et Héraldique des familles nobles du royaume de Belgique, Bruxelles, 1849.

Herckenrode, Nobiliaire de Pays-Bas et du comté de Bourgogne, Gand, 1865.

Rietstap, Wapenboek van de Nederlandse Adel, Groningen 1883.

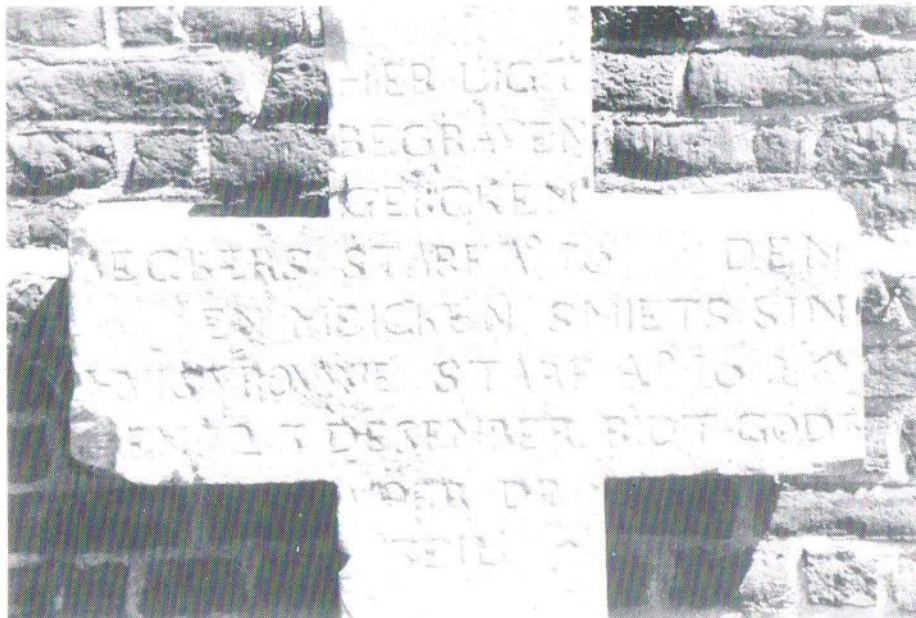
E.A. van Beresteyn, Genealogisch Repertorium, Deel 1 en 2.

Genealogie De Geloës, Handschrift, R.A.L., inv. nr. 201 en 202.

J.M. van de Venne, Limburgse Wapens.

OUDE GRAFSTENEN III

P.J. Habets, sectie Geschiedenis en Genealogie

HIER LIGT
BEGRAVEN
GERCKEN
BECKERS STARF A° 16..... DEN
..... EN MEICKEN SMIETS SIN
HUISVROUWE STARF A° 1625
DEN 23 DESEMBER BIDT GODT
VOER DE
SEIL

De personalia van dit echtpaar zijn verder niet bekend, evenmin de reden van het ontbreken van de datum van overlijden van de man.

ELSLOO TIJDENS DE PERIODE 1939-1945 I

H. Rouvroye, sectie Geschiedenis en Genealogie

De Gemeente Elsloo omvattende de kerkdorpen Elsloo en Meers telde in 1939 ca. 3000 inwoners.

Van het arbeidende gedeelte was 45% werkzaam in de mijnindustrie; 36% werkte in andere industrieën, terwijl respectievelijk 10 en 9% in de landbouw en de middenstand werkzaam waren.

Elsloo en Meers hadden elk één lagere school; beiden hadden ook een fanfare. Het verenigingsleven omvatte verder toneelclubs, hengelclubs, duivenclubs, kegelclubs en een handboogschutterij.

Een voetbalclub bestond op dat moment niet in Elsloo.

Verder waren er afdelingen van de diverse katholieke organisaties. In navolging van andere plaatsen werd in 1939 een woning-vereniging opgericht.

Het welvaartspeil - uitgedrukt in eigendom - lag vergeleken met de rest van Nederland vrij hoog.

Van de woningen was 72% eigendom, terwijl dit cijfer voor Limburg 43% bedroeg en voor de rest van Nederland 28%.

Bij de boerderijen was 88% eigendom, terwijl dit cijfer voor Limburg respectievelijk Nederland 77,5% en 68,5% was.

De 70 boerderijen in Elsloo konden worden ingedeeld naar grootte van grondoppervlak:

- 5 ha.:	38 stuks	(54,35%)
5 - 8 ha.:	15 stuks	(21,5%)
8 -15 ha.:	13 stuks	(18,5%)
15-25 ha.:	4 stuks	(5,75%)

Van deze bedrijven hadden 67 gemengd bedrijf; 1 akkerbouwbedrijf; 1 fruitteeltbedrijf en 1 tuinbouwbedrijf.

Deze bedrijven bewerkten samen ruim 405 ha. van het totale grondoppervlak van 813 ha. van Elsloo.

Van dit areaal was 40% eigendom terwijl 60% werd gepacht. Industriële activiteiten waren er nagenoeg niet.

Politiek gezien was Elsloo niet anders dan vergelijkbare plaatsen; het overgrote deel stemde bij provinciale verkiezingen en landelijke verkiezingen op de R.K. Staatspartij. Bij gemeenteraadsverkiezingen stemden men op de plaatselijke belangengroepen.

De NSB van Mussert, die in 1931 was opgericht in navolging van het fascisme in Italië en de nazipartij in Duitsland, behaalde in 1935 tijdens de verkiezingen voor Provinciale Staten in Elsloo 10,1% van de geldige stemmen.

Dit was een groot succes voor de NSB die provinciaal 11,69% en landelijk 7,94% haalde.

Het resultaat was voor een deel te wijten aan de slechte economische situatie. Bij de verkiezingen van 1937 was de aanhang van Elsloo gedaald tot minder dan 5%. Provinciaal was de uitslag 5,32% en landelijk 4,22%.

We mogen aannemen dat dit aantal in 1939 niet verder was gedaald zodat Elsloo de oorlog tegemoet ging met een niet onbelangrijk aantal NSB-ers en sympathisanten onder de bevolking.

Elsloo had in de voorgaande jaren een grote verandering ondergaan omdat bij de aanleg van het Julianakanaal de oude dorpskern gedeeltelijk was verdwenen en vervangen door nieuwbouw.

Waterleiding, electriciteit en riolering waren aangelegd in het grootste deel van het dorp; gasvoorziening was niet mogelijk vanwege contractuele verplichtingen tegenover de stroomleverancier.

De Dorpsstraat evenals de Raadhuisstraat en de Stationsstraat waren in 1935 geasfalteerd, de overige straten waren van een grindlaag voorzien.

Burgemeester was de heer F. Eussen, die met een drietal ambtenaren, een veldwachter en een kantonier met een hulpkracht, de gemeente bestuurde. Ondanks de bovengenoemde welvaart, uitgedrukt in eigendom, kende Elsloo ook armoede, die grotendeels was terug te voeren op de economische depressie, ontstaan na de beurskrach in 1929. De mijnen verlaagden de lonen en voerden "Feierschichten" in, d.w.z. er werd meerdere dagen per maand niet gewerkt dus ook niet betaald.

In andere bedrijven ging het net zo, en het aantal faillissementen steeg onrustbarend, waardoor grote werkloosheid was ontstaan.

In Nederland was de topwerkloosheid 33,8% van de werkende bevolking; in Elsloo was dit wel wat minder maar desondanks was de nood schrijnend. De werkloze ontving een steunbedrag dat nauwelijks voldoende was voor de elementaire levensbehoeften; hiervoor moest hij elke dag naar het gemeentehuis om te "stempelen".

Eén keer per week bestond de mogelijkheid om tegen gereduceerde prijs margarine en vlees in blik te kopen; het animo was niet groot omdat margarine in België slechts een fractie kostte van die in ons land.

Er bestond in die tijd dan ook een levendige smokkelhandel.

Een deel der werklozen werd bij tijd en wijle ingezet in werkverschaffingsprojecten.

De boerenbedrijven werden ook getroffen door de economische depressie; een zeer belangrijk deel van hun agrarische producten werd geëxporteerd en deze export verviel grotendeels.

Er werd een minimum-prijs voor agrarische producten vastgesteld en gegarandeerd; deze was echter veel te laag.

Het inkomen van de boeren werd zo naar een minimum gedrongen. Een deel van het graan werd voor menselijke consumptie onbruikbaar gemaakt door het verven met kleurstof; het kon alleen nog worden gebruikt als veevoer.

Het was ook in die tijd dat de boeren werden getroffen door een explosieve uitbreiding van de coloradokever; deze kever was een levensgroot gevaar voor de aardappelteelt. Hij werd bestreden met loodarsenaat, een zeer zwaar gif dat op het gemeentehuis werd verstrekt.

In 1939 trok de economie weer wat aan; de werkloosheid nam af tot een minder onaanvaardbaar peil.

De buitenlandse politieke spanningen die sinds 1938 verder toenamen hadden tot gevolg, dat op 24 augustus 1939 door de regering werd besloten tot voormobilisatie. Aan het gemeentehuis en op diverse plaatsen in het dorp werden bekendmakingen opgehangen ten gerieve van hen die geen radio en/of krant hadden; immers lang niet iedereen had een radio of was geabonneerd op een krant. De opgeroepen reservisten ontvingen hun oproep persoonlijk en vertrokken naar hun bestemmingen.

Vier dagen later op 28 augustus 1939 werd de totale mobilisatie afgekondigd en werden de mannen van de lichteningen 1924 t/m 1938 in dienst teruggeroepen.

Verder moesten de bezitters van auto's, die tevoren waren gekeurd, op 29 augustus om 7 uur 's morgens deze auto's afleveren op een terrein in Born; de auto's moesten voorzien zijn van brandstof voor een rit van 100 km.

Door deze maatregel werden enige transportbedrijven en particulieren ernstig gehandicapt, want vervanging was nagenoeg onmogelijk. Ook een aantal boerenbedrijven werden getroffen, want deze moesten een aantal van hun paarden afstaan ten behoeve van het leger. De paarden moesten eveneens op 29 augustus 7 uur worden afgeleverd op het voetbalterrein van VV Sittard; ze moesten zijn voorzien van voer voor één dag.

Op 24 augustus in de middag verschenen de Nederlandse militairen die het Julianakanaal moesten verdedigen tegen een binnenvallende vijand; ze werden ingekwartierd in het toenmalige patronaat en in zaal Janssen aan de Julianastraat. De commanderende officier en een sergeant van de genie werden bij particulieren ondergebracht.

Het waren manschappen van de derde sectie van de 2e compagnie-1e bataljon- 37e regiment infanterie.

De militairen begonnen meteen met het maken van een versperring op de oostkant van de brug; aan de westkant werd de kanaaldijk versperd met rollen

prikkeldraad op palen in de lengte van het kanaal. Er werden stellingen gegraven en aangelegd, en de brug werd voorzien van springstof.

Later werd een deel der aarden stellingen vervangen door betonkazematten die f 5.000,- per stuk kostten.

Op 1 september brak de oorlog tussen Duitsland en Polen uit; na 2 dagen verklaarden Frankrijk en Engeland Duitsland de oorlog.

Een deel van de bevolking ging "hamsteren" d.w.z. men kocht meer waren in dan voor normaal gebruik nodig was. Slechts een klein deel van de bevolking was hiertoe in staat, want de grote meerderheid had eenvoudig niet de middelen om grotere aankopen te doen.

Een tijd van grote zorg brak aan; het dagelijks terugkerende gesprekstema waren de ontwikkelingen in de oorlog die voorlopig nog buiten onze grenzen woedde, en de vraag of we gespaard zouden blijven van de oorlog en het daarmee samenhangend geweld.

Op het dak van het gemeentehuis - thans bibliotheek - werd een alarmsirene geplaatst en de luchtbeschermingsdienst werd opgericht; de dienst stond onder leiding van de heer J. Odekerken, ambtenaar van de burgerlijke stand bij de gemeente.

Werklozen werden opgenomen in deze dienst; ze moesten op overvliegende vliegtuigen letten en deze rapporteren.

De luchtwacht werd voorlopig gehuisvest op het gemeentehuis en - na gereedkomen - in een uitkijkpost op het dak van de voormalige molen aan de Stationsstraat.

De luchtbeschermingsdienst evenals de vrijwillige brandweer werden uitgerust met eenvoudige middelen voor hulp bij brand en instorting; voor grotere rampen was men aangewezen op andere diensten. Op 11 september werd in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken een grote vlag aan de kerktoren uitgestoken die 's avonds werd verlicht door een schijnwerper.

Overvliegende vreemde vliegtuigen konden zo waarnemen dat ze Nederlands grondgebied schonden; desondanks werd ons grondgebied herhaaldelijk al dan niet met opzet door beide partijen geschonden.

Inmiddels had elke Nederlander een distributiestamkaart ontvangen. In opdracht van het militaire commando moesten alle wegwijzers en plaatsnaamborden worden verwijderd om een eventuele vijand het vinden van de weg te bemoeilijken. Op 11 oktober besloot de regering tot een proef distributie van suiker en peulvruchten. De rantsoenen werden ruim bemeten en na afloop van de proef constateerde men dat het distributieapparaat goed functioneerde.

Voor de dorpingen was deze proef onzinnig, want suiker was een artikel waarmee zuinig werd omgesprongen en peulvruchten had men over het algemeen zelf.

In oktober werd de toestand aan de grenzen zo alarmerend dat de regering besloot de staat van beleg af te kondigen voor de grensgebieden en de gebieden waar de verdedigingslinies lagen. De staat van beleg betekende dat het militaire gezag boven het burgerlijk gezag werd geplaatst. Het hield ook in, dat de stellingen langs het kanaal 24 uur per dag werden bezet en de bruggen gedeeltelijk afgesloten konden worden.

December 1939 bracht ons een vroeg invallende zeer strenge winter, die er voor zorgde dat het Julianakanaal dichtvroor ondanks de verwoede pogingen van de militairen het open te houden. Er kon worden geschaatst op kanaal en vijver en de Maasberg werd door de jeugd gebruikt voor glijden en slee rijden; de Nederlandse soldaten deden hier dapper aan mee met een grote meerpersoonslee.

Op 10 januari 1940 omstreeks 11.30 uur vloog een klein Duits vliegtuig in enigszins nevelig koud weer enige malen laag over Elsloo om daarna over de Maas een noodlanding te maken pal tegen de Maasdijk in het Belgische Vught tegenover Meers.

De inzittenden, 2 Duitse officieren, meenden even dat ze bij de Rijn in Duitsland waren geland; na ontdekking dat ze in België waren probeerden zij in hun bezit zijnde documenten te verbranden.

Deze documenten bevatten informatie over de op handen zijnde invasie van het Westen; deze werd door België doorgespeeld aan de buurlanden.

Rond deze tijd werd in Elsloo een Duitser gegrepen, die bezig was de versterkingen langs het Julianakanaal op een landkaart in te tekenen. De man woonde in Geulle en werd aan de grens van het dorp gebracht en weggestuurd met de aanzegging niet weer terug te komen. Het gevoerde beleid beoogde de Duitsers geen voorwendsel te geven om binnen te vallen in ons land.

Het carnavalsfeest werd op last van de Territoriale Bevelhebber Zuid-Limburg op 22 januari 1940 verboden na overleg met de gemeentebesturen.

Een dag later moesten de aanwezige voorraden wijnen en andere alcoholhoudende dranken worden vernietigd; indien de voorraden konden worden ingemetseld, ingegraven of anderszins verborgen hoefde niet tot vernietiging worden overgegaan. Met deze maatregel dacht men drank- misbruik van de eventuele vijand te voorkomen.

Na de strenge winter brak de lente aan die zich kenmerkte door goed weer. In tegenstelling hiermee waren de talrijke incidenten die plaatsvonden aan de grenzen en in de lucht.

Ze zorgden ervoor dat de verloven voor de militairen werden ingetrokken; deze maatregel had tot gevolg dat nogal wat familieleden, vrienden en bekenden op bezoek kwamen bij de in Elsloo gelegerden.

De luchtwachtdienst moest nu 24 uur per dag de post bewaken en de burgemeester mocht zelfs een tijd lang niet het dorp verlaten.

Op 1 april 1940 vloog rond het middaguur een Duits vliegtuig laag over het kanaal van het noorden naar het zuiden en op 20 april vloog een Duits vliegtuig vanuit het westen komend in een rechterbocht laag over Elsloo om tenslotte in Kasen (Bunde) een noodlanding te maken.

Al deze incidenten zorgden ervoor dat de hoop op een goede afloop steeds geringer werd.

Mei brak aan met mooi weer.

De internationale politieke spanning nam nog toe en op 7 mei besloot de legerleiding de staat van verhoogde strijdvaardigheid af te kondigen hetgeen betekende dat men voorbereid moest zijn op een inval; de schepen werden uit het Julianakanaal verwijderd. Vanaf 9 mei moesten alle hindernissen langs de grenzen gesloten zijn; verder werd afgekondigd dat vanaf 10 mei de volledige graad van strijdvaardigheid zou gelden, hetgeen betekende dat de commandant ter plaatse op eigen gezag de brug kon laten springen indien zou blijken dat de vijand de brug in handen wilde krijgen.

De bevolking die al deze dingen waarnam ging op 9 mei naar bed met het bange vermoeden dat de oorlog zeer nabij was.

Hoe waar deze vermoedens waren bleek op 10 mei in de ochtend toen men om 4 uur ruw werd gewekt door de grote aantallen Duitse vliegtuigen die overvlogen en de dreunende explosies in de verte. De daarop volgende gevechten zijn beschreven in Heemkunde Snippers 2 en 3.

UIT HET REGISTER VAN BEKENDMAKINGEN VAN DE HEER VAN ELSLOO IN DE KERK ALDAAR

(Rijksarchief Limburg: archief van de Vrije Rijksheerlijkheid Elsloo no. 228)

transcriptie door P.J. Habets, sectie Geschiedenis en Genealogie

Den 27 july 1727 heeft hendr. Roch verclaert, verboden en gepubliceert te hebben in de kercke alhier van wegens syn Exellentie dat niemant en soude hebben te gaen in de bossen van syn voors Exell, om haesenoten te plukken op poene van dry goudt gls.

Door ordres van sijn Extie
Ferron Rentmeester

Den 5 8bris is door ordres van den heer, door Hendrick Roch in de eerste Misse gepubliceert dat men het veer over de Maese naest comende Vrijdagh bij Joannes Frederix souden ten hooghsten uytgeven.

Item dat niemant syn beesten in de beemden van syn Extie soude laten gaen om te weyen op pene van dry goudt guls.

Den 12 8bris 1727 door Manes Roch veltbode en mits hendrick Roch gerichtsbode cranck was, naer eerste Misse alhier in de kercke affgeroupen ende verboden door ordres van sijn Excellentie, dat niemant van Cleen. Meers, ingevolghede pagtconditien van 't veer sig soude hebben te verstouten met pontiens aldaar eenige persoonen off goederen over te vaeren op poene van confiscatie van voors.pont en zes goudt guls.

amendens, het welck onder groot misse oock is verboden.

Naemen van geene die op den broecke Dijck gewaect hebben op ordres van Retmr. Ferron naemens sijn Exellentie den heere Grave van Arberg als vrye banderheer van Elsloo, begonst den 30 Xbris 1727 's nachts tot den 29 jan. 1728 sijnde heerlyckheyde twee mael ront geweest, sonder tegens segge van jmant. Exeptes Marten paumen en Lambermon die niet gecomporeert en sijn, Jan Janssen, Matthijs Roch, Nelis Nelissen, Jan Bours, Matthijsken Gijsen, Willem Bye, Jan Creuger, Gerard de Tits, den jongen Hendrik Geurts, Coen Rooderbos, Lendert Lenders, Drick Janssen, Houb Houben, Geurt Frederix, Jan Rutten, Joannes Willems, Nicolaes Roch voor Jan Lemmen Gijsen,

Nicolaes Roch voor Heylger Gangelt, Cornelis de Jonghe, Willem de Smeet, Peter Vleck, Jaspas Nelissen en andere van Elsloo en Catsop. die van Meers die hebben vans gelijke aan de dijk van Meers gewacht.

Quod attestor
P. Ferron Rentmr.

Den 21 Meert 1728 is door ordres van sijn Exellentie in de vroeg Misse alhier door de gerichtsbode Hendrick Roch verboden dat sigh niemant en soude verstouten van buyten deze jurisdictie te malen op poene van tien goudt guls.

Quod attestor

Den 21 9ber 1728 heeft Hendrick Roch in de kercke nae de eerste misse aeffgerroupen dat ider een syn Roeckhoenderen soude leveren off in gelde comen betaelen tegen vijf stf de rockhoen, op poene dat men de gebrekige soude verpanden.

Quod attestor
Ferron Rentmeester

Den 21 october 1729 heeft Nicolas Roch gerichtsbode in de kercke, naer de eerste messe affgeroupen en verboden wegens sijn Extie, dat niemant en soude hebben vlotten met ponten off andersints omtrent de Grienden Isabella en Olympen op een amende van drij gout guls en confiscatie van de ponten. Item dat niemant in 's Heeren bossen hout soude raepen op poene van drye goudt guls. Item dat sig niemant verstoute soude met eenigen netten hier off te Cleyne Meers te vissen op een amende van tien goudt guls.

Quod attestor
P. Ferron

Den 12 Meert 1730 heeft Nicolaes Roch gerichtsbode naer de eerste Misse publique in de kercke affgeroupen en verboden wegens sijne Exellentie in de bossen geen hout te raepen en tot Cleen Meers niet te vissen op de amendens en verbeurte van netten als voors.

Item dat idereen syn honden behooryck sal hebben te cleuppelen tot den 1 7ber deses jaars toe op d'amende daartoe staande engelast aan de bode eenige honden bevindende sonder cleuppels deselve doot te schieten boven de voors amende.

Quod attestor
P. Ferron

Toelichting:

Het was in de achttiende eeuw niet ongebruikelijk, dat wereldlijke bekendmakingen, zoals die welke hierboven zijn weergegeven, in de kerk werden afgekondigd: verordeningen en besluiten werden ook bekendgemaakt door ze aan te plakken, maar het aantal analphabeten onder de bevolking was groot.

8bris = octobris; 9bris = novembris; Xbris = decembris; op poene, op pene, op amende = op boete; Quod attestor = hetgeen ik als getuige bevestig.

HET URMONDSE SCHIPPERSHUIS EN ZIJN BEWONERS

H. Strijkers, Berg a.d. Maas

Een van Urmonds meest gefotografeerde burgerlijke monumenten is ongetwijfeld het uit 1612 daterend Schippershuis, gelegen aan de Grote Staat schuin tegenover de oude St. Martinuskerk.

Volgens de overlevering zou dit monumentaal pand dienst hebben gedaan als opvanghuis voor bejaarde Maasschippers; vandaar de naam.

Men zou dit kunnen afleiden van het driehoekige stenen schild tegen het verlengde van de voorgevel aan de linkerkant. Hierop staat de H. Geest in de gedaante van een duif en het onderschrift: "Au Saint Esprit" + 1570 +.

De H. Geest staat bekend als de Geest van de liefde en beschermer van de armen. Zoals gezegd is dit een mogelijke verklaring, evenals het feit dat Waalse schippers deze gevelsteen zouden hebben meegebracht.

Wellicht is deze steen aangebracht in de periode dat dit juweeltje van Maaslandse Renaissance met zijn fraaie topgevel in gebruik was als opvangcentrum voor bejaarde schippers.

Het is en blijft echter een veronderstelling.

Bewoners

De bouwheer van dit in 1612 opgetrokken pand is onbekend. Bijna anderhalve eeuw lang is weinig of niets bekend over de bewoners van dit pand.

De eerste bekende bewoners waren de echtelieden Martinus Peters en Helena Bovens. Martinus Peters zag het levenslicht in Berg a.d. Maas op 25 februari 1718 als zoon van schepen Theodorus en Anna Wolffs.

Hij trouwde op 6 januari 1745 te Urmond met Helena Bovens, geboren op 18 januari 1722 als dochter van Wilhelmus en Maria Cleans.

Mogelijk trouwde het jonge echtpaar in bij hun (schoon)ouders in het Schippershuis. Hieruit zou men misschien een voorzichtige conclusie kunnen trekken, namelijk dat Wilhelmus Bovens en Maria Cleans ook in het Schippershuis woonden.

Martinus en Helena trokken er in elk geval in en een jaar later werd hun eerste zoon Theodorus geboren. Er zouden nog tien kinderen volgen.

Eén van deze elf kinderen was Joannes Franciscus, geboren te Urmond op 1 december 1761.

Hij werd schipper van beroep en zal "onderweg" zijn vrouw Elisabeth Cachoit hebben leren kennen. Zij was namelijk afkomstig van Seraing (B) en aldaar omstreeks 1766 geboren.

In Seraing gaven ze elkaar ook het jawoord op 29 december 1787. Het echtpaar Peters-Cachoit volgde het voorbeeld van zijn ouders, want ook zij kregen in totaal 11 kinderen.

Deze werden allemaal in Urmond geboren.

Proces

De Franse periode werd voor Jan Frans Peters een donkere bladzijde in zijn leven. Volgens de familie-overlevering zou een smokkelaffaire een einde aan het verblijf van de familie Peters in Urmond hebben gemaakt.

In enkele gerechtsstukken van het Gerecht in eerste aanleg van het eerste arrondissement Departement

Oud grafkruis van Anna Wolffs, moeder van Martinus Peters (kerkhof Berg a.d. Maas), gestorven in 1759

Roer krijgt men een beter beeld van Jan Frans' financiële perikelen. Op 6 januari 1807 richtte hij een verzoekschrift aan bovengenoemde rechtbank. Hij deelde hierin mede dat zijn vermogen reeds vele jaren door militaire vorderingen, beslagleggingen, niet betaalde leveranties, enz. tijdens de laatste oorlog zodanig was verminderd dat hij zijn schuldeisers niet kon betalen.

Enkele van deze schuldeisers dreigden hem zelfs met beslaglegging en lijfswang (gijzeling), zodat hij reeds was gedwongen onder te duiken. Zijn grote gezin moest hij hierdoor achtergelaten zonder inkomen en "zonder raad en troost".

Hij vroeg de rechtbank in te stemmen met een gerechtelijke boedelafstand, waarbij Jan Frans afstand zou doen van al zijn nog resterende roerende en onroerende goederen ten gunste van zijn schuldeisers.

Zijn verzoek werd bestreden door drie schuldeisers, te weten de Luikse kooplied Servaas Voyave, Dieudonné Disery en Jozef Bolsey.

Het gaat in dit kader te ver om alle aangehaalde argumenten voor en tegen op te nemen, die op de eerste zitting van het gerecht op 7 april 1807 werden geproduceerd.

Omdat de advocaat van de schuldeisers nog aanvullende bewijzen dacht te kunnen leveren, werd uitstel verleend tot de zitting van 5 mei 1807.

Verder mocht voorlopig niets tegen de persoon van Jan Frans Peters worden ondernomen.

Tijdens de zitting van 5 mei 1807 werd de zaak weer verdaagd.

De definitieve uitspraak volgde op maandag 1 juni 1807. Van de tegenpartij was niemand komen opdagen.

De rechtbank concludeerde dat uit de door Jan Frans ingestuurde stukken bleek dat zijn verzoek was gegrond en dat géén der schuldeisers was verschenen om dit verzoek tegen te spreken.

Derhalve werd Jan Frans Peters "gedéchargeerd en gevrijwaard voor iedere vorm van lijfswang".

Verhuizing

Of de familie Peters-Cachoit in 1807 nog daadwerkelijk in Urmond woonde is niet zeker. Wel bekend is dat ze een bepaalde periode in Berg a.d. Maas hebben gewoond.

In de Franse volkstelling van 1803 staat als nr. 71 genoteerd François Peters, oud 40 jaar en "marchand batelier" van beroep. Verder staat vermeld dat de familie in de Kerkstraat te Berg a.d. Maas woonde.

De eerder genoemde financiële moeilijkheden zullen hier waarschijnlijk op de een of andere manier mee te maken hebben gehad.

Zeker is dat de familie Peters-Cachoit later naar Susteren is vertrokken en omstreeks 1820 de Kammerhof hebben verworven via een erfenis van zijn broer Willem Renier Peters, pastoor van Buchten.

Latere bewoners

Het is frappant dat juist iemand uit Susteren later weer in het Schippershuis ging wonen.

Peter Jos Hubert Schulpen, geboren aldaar op 15 februari 1840 trouwde met de Urmondse Joanna Catharina Houtissen.

Zij werd aldaar geboren op 29 mei 1839 en overleed in haar geboorteplaats op 18 februari 1905.

(Mogelijkerwijze werd het Schippershuis na het vertrek van de familie Peters door de familie Houtissen bewoond.)

Een feit is dat hun dochter Beatrix Maria Schulpen, geboren op 24 mei 1879, later trouwde met de uit Geleen afkomstige Jan Jacob Clerx. Hij was geboren op 14 december 1881.

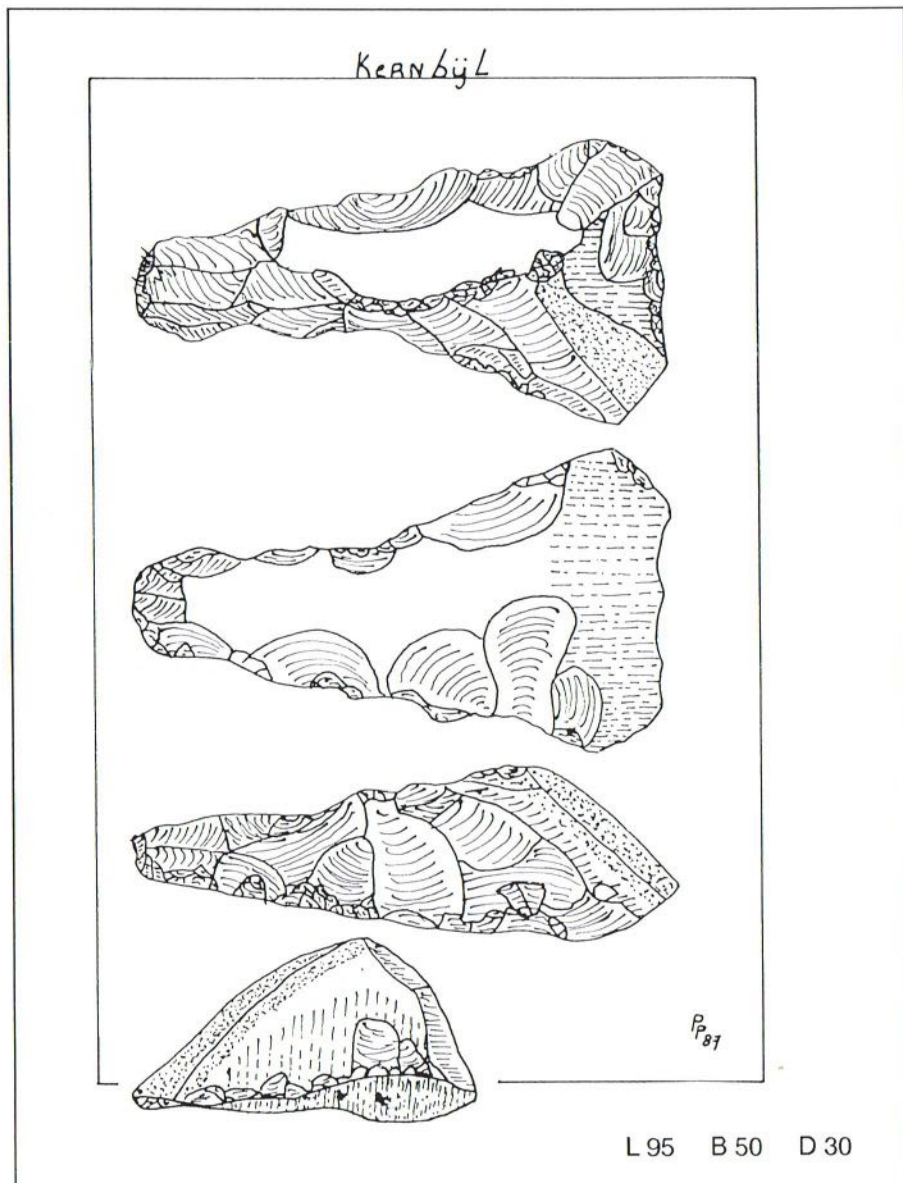
Hun dochter Maria Clerx trouwde op haar beurt met de landbouwer J. Waelen. Dit echtpaar bewoont nog steeds het Schippershuis, dat een aantal jaren geleden een grondige restauratie onderging.

Bronnen en literatuur

1. D.H.O.-registers parochie St. Michael Berg a.d. Maas en St. Martinus Urmond
2. Bevolkingsregisters gemeente Urmond
3. Fragmenten genealogie Peters (ongepubliceerd), W. Peters Geleen
4. Flament A.J.A., Het Schippershuis te Urmond, in Buiten, jrg. 14 (1920), blz. 66-67
5. Heyen Th.G., Huygen C.A., Urmond ondermijnde schoonheid, Maastricht 1957
6. Kopieën gerechtsstukken "Rechtbank eerste aanleg arrondissement Departement van de Roer" (privé archief)
7. Strijkers J.H., Breuls, W.J.H., Urmond en Berg a.d. Maas in oude ansichten, Zaltbommel 1986.

VONDST TIJDENS EEN VELDKVERKENNING

P. Pijpers, sectie archeologie

In ieder voor- en najaar worden door onze sectie veldverkenningen in groepsverband georganiseerd met als doel oppervlaktevondsten te verzamelen.

Een veldverkenning kan men natuurlijk ook individueel doen. Tijdens een individuele veldverkenning in het voorjaar van 1987 werd in onze gemeente door mij een bijzonder mooie bijl gevonden, nl. een kern- of tranchetbijl.

Voor verder gedetailleerde gegevens over deze kernbijl raadplege men de bij dit artikel aanwezige tekening (schaal 1:1). De bijl is uit de kern van een vuursteenknol gemaakt, die afkomstig is uit de vuursteenmijnen van Rijckholt, gelegen in het grote natuureservaat Savelsbos.

De bijl is nogal grof bewerkt en driehoekig van vorm. Op de snede is een glans ontstaan door de wrijving langs hout en het opnemen van de aanwezige sappen.

Deze bijlen werden geschacht als een dissel (dwarsbijl): hierdoor stond de snede altijd horizontaal op de steel. Dit type bijlen komt in diverse culturen voor.

In onze omgeving kwam het voor in de Oldesloecultuur, eind mesolithicum en in de Michelsbergercultuur midden neolithicum (5000-4000 v.Chr.)

De Michelsbergercultuur is genoemd naar de versterkte nederzetting op de Michelsberg te Untergrombach in Baden, West-Duitsland. Deze cultuur is voor het eerst in 1926 door G. Bersu gesignaleerd.

In de directe omgeving van de hier afgebeelde bijl werden andere artefacten gevonden, die zonder twijfel erop duiden dat we met de Michelsbergercultuur te maken hebben.

Het is, voorzover ons tot nu toe bekend, het eerste exemplaar van dit soort bijlen dat in onze gemeente is gevonden.

KOLENKALK, EEN MAASGESTEENTE

W.H.M. Klarenaar, sectie Geologie

Het op het eerste gezicht misschien wat eentonig grauwe Maasgrind bestaat uit maar liefst zo'n 105 verschillende soorten gesteenten en zo nu en dan wordt er nog een steen gevonden die zelfs nog beschreven is!

Al dit materiaal is door de Maas aangevoerd uit de Ardennen en de Vogezes, waar sommige gesteenten nog voorkomen als grote rotsmassieven. Genoeg onderwerpen dus voor een (amateur)geoloog om gedurende lange tijd vooruit te kunnen.

Het kan bijzonder boeiend zijn om de geheimen van een steen te ontrafelen en te leren begrijpen. De processen die een rol spelen bij de vorming van de aardkorst zijn soms van het gesteente af te lezen.

In dit artikeltje wordt nader ingegaan op de kenmerken en verschijnselen van een van die 105 Maasgesteenten, een gesteente dat iedereen ongetwijfeld vaak maar misschien onbewust heeft gezien: de kolenkalk, wellicht beter bekend als Naamse steen of Arduinsteen.

Ontstaan

Het begint rond dit gesteente allemaal zo'n 340 miljoen jaar geleden, een voor de mens vrijwel onvoorstelbaar lange tijd. Deze periode wordt de eerste helft van het Carboontijdperk, het Dinantiën, genoemd.

Nederland en België waren toen bedekt met een vrij ondiepe, tropische zee. Deze Carboonzee werd, net als de huidige tropische zeeën, bevolkt door honderden soorten koralen, schelpen en ander dierlijk leven. Door de bezinking van ontelbare kalkskeletjes van afgestorven marine-organismen werd de zeebodem in de loop der miljoenen jaren bedekt met een dikke laag kalk.

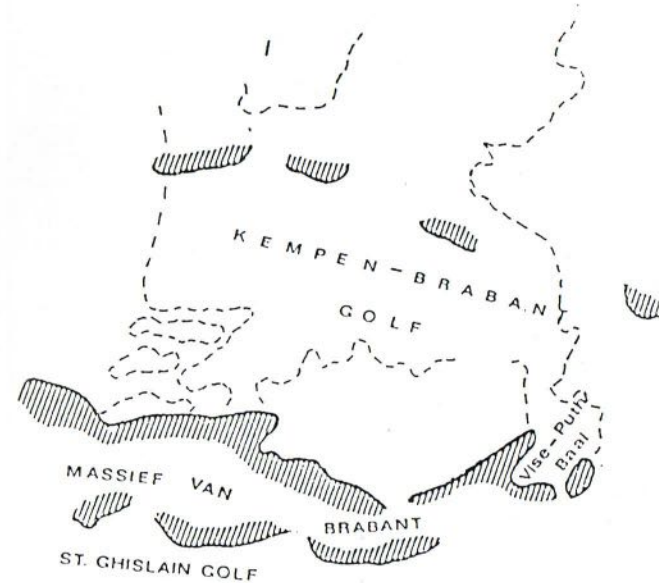
Door het steeds opnieuw bedekken van afgezette kalklagen met nieuwe slibafzettingen loopt de druk in de diepere lagen steeds hoger op en wordt het kalksediment samengeperst en verhard tot een donkergrijs gesteente: kolenkalksteen. (Een naam die overigens ten onrechte doet vermoeden dat de kalk met koolvorming heeft te maken.)

De verstening of lithificatie van sediment houdt voornamelijk de cementatie van de afzonderlijke deeltjes in door materiaal dat wordt afgezet uit oplossingen die in de poriën van het slib aanwezig zijn.

Dergelijke processen spelen zich overal ter wereld af en worden diagenetische (gesteentevormende) processen genoemd. De gesteenten die hierbij ontstaan heten sedimentaire gesteenten.

In het geval van kolenkalksteen zijn de slibdeeltjes aaneengekit door het mineraal calciet, hetgeen eigenlijk niets anders is dan de in oplossing gebrachte kalkdeeltjes. Soms kunnen we in holten in de kalksteen hele nesten fraaie calcietkristallen aantreffen.

Pas veel later, na de opheffing van de Ardennen, kon deze kalkafzetting door de Maas worden blootgelegd en verrezen de hoge kalkrotsen bij Visé, Namen en Dinant. Door bestudering van de kalkrotsvoorkomens is men tot de volgende reconstructie van de Carboonzee gekomen.

Figuur 1:
Land / Zee verdeling tijdens het Carboon.

Op basis van de omstandigheden, bij het ontstaan van de gesteenten, worden de gesteenten in drie hoofdgroepen onderscheiden:

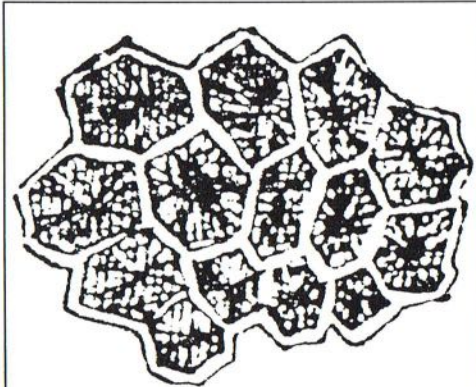
- sedimentaire gesteenten,
- kristallijne gesteenten en
- metamorfe gesteenten.

Kolenkalksteen is een voorbeeld van een sedimentair gesteente: het is ontstaan uit verharde sedimenten. Kristallijn gesteente, zoals bijvoorbeeld basalt, ontstaat uit gesmolten materiaal, in dit geval in relatie met vulkanisme.

Metamorfe gesteente tenslotte kan ontstaan uit andere gesteenten: door hoge druk, hoge temperatuur of een combinatie van beide, kunnen gesteenten een verandering ondergaan (metamorfose). Een voorbeeld van een metamorfe gesteente is een leisteen.

Aangevoerd door de Maas

Kolenkalkstenen kunnen veelvuldig in de Limburgse Maasgrindafzettingen worden aangetroffen. Met name de zeer jonge afzettingen in de huidige bedding zijn er rijk aan. De zwerfstenen zijn dichte, grijze kalkstenen die door bedruppelen met zoutzuur hevig opbruisen: de kalk reageert met het zuur onder ontwijking van koolzuurgas. De zwerfstenen verschillen van het oorspronkelijke gesteente door hun veel lichtere kleur. Door de kalkoplossende werking van het rivierwater kan het oppervlak van de stenen vaak zeer grillig gevormd zijn. Een enkele keer heeft men het geluk om een door de rivier fraai uitgerepareerd fossiel uit het Onder Carboon te vinden. Vooral afdrucken van het *Michelinia*- of Honinggraatkoraal worden regelmatig in de kolenkalk aangetroffen.

Michelinia koraal

De resten van het overvloedig dierlijk leven kunnen we niet alleen zien, maar ook ruiken! Als we een stukje van een kolenkalksteen doorslaan, dan ruiken we soms even een geur van rotte eieren. Dit wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van zwavelwaterstofgas. Het gas is ontstaan door de rottingsprocessen die 340 miljoen jaar geleden plaatsvonden op de bodem van de toenmalige zee. Opgesloten in de poriën van het sediment is het nooit kunnen ontsnappen.

Stoepen en grafstenen

Kolenkalksteen werd vooral in het begin van deze eeuw onder de naam Arduinstein in grote hoeveelheden toegepast als stoepsteen of vensteromlijsting. Ook trottoirbanden, waterbakken, grafstenen en zelfs straatstenen blijken niet zelden uit deze grijsblauwe kalkstenen te zijn gekapt. In tegenstelling tot wat velen veronderstellen zijn de dijken van het Julianakanaal en de Maas niet bekleed met basaltblokken, maar met stukken kolenkalksteen. Een druppel zoutzuur zal snel uitsluitel geven: in tegenstelling tot het basalt bruist de kalksteen hevig op.

*foto 1.: Vensteromlijsting bestaande uit kolenkalk.
Foto: Rob Paulissen, Annette Schreurs.*

De exploitatie ervan vond (en vindt nog) plaats in talrijke groeven langs de Belgische Maas vanwaar ze met schepen vol zijn vervoerd richting Nederland. Hier in Nederland komt het gesteente niet aan de oppervlakte voor, maar wie via de autoweg van Maastricht naar Luik rijdt, kan bij Visé aan de linkerkant de lichtgrijze rotsen zien, die hier bijna 40 meter boven het Maasdal uitsteken.

Iedereen die eens nader wil kennismaken met gedetermineerde kolenkalksteen of andere gesteenten uit het Maasgrind, vindt elke donderdagavond na 20.00 uur een open deur in het verenigingsgebouw boven de bibliotheek in Elsloo (ingang aan de linker zijkant).

Literatuur

Cambridge encyclopedie van de aardwetenschappen (1983)
A.J. Pannekoek: *Algemene geologie (1982)*
P. van der Lijn: *Het keienboek, 6e herziene druk*

UIT DE KERKKRONIEK VAN ELSLOO

Vervolg (IV)

P.J. Habets en A.A. Macco, sectie Geschiedenis en Genealogie

Citaten van 1901 tot 1905

1901. Op 17 mei is de opening van de Coöperatieve Melkinrichting. De machines zijn geleverd door de firma Emans-Swinkels uit Helmond. De melkerij telt bij haar opening 100 huisgezinnen.

1902. Op 1 februari ontvangen van de aalmoezenier van de grote St. Hubertus, bijpatroon van de parochie, een St. Hubertussleutel. Deze heb ik gekregen door tussenkomst van pater Jules te Montigny sur Sambre, geboren Godfried Hendrix uit Catsop.¹ De sleutel wordt bewaard door Mathys van Es, winkelier, die tevens de honden brandt.

Vertrek van kapelaan Ernest Biermans naar Echt. Hij was geboren te Meerlo en hier benoemd in oktober 1896. In diens plaats is benoemd kapelaan Teneij, inboorling van Noorbeek.

1903. Door wijlen Gerard Janssen is bij testament een perceel boomgaard aan de hulpkapel van Groot-Meers-Elsloo gelegateerd. Bij gelegenheid van het afsterven van de Graaf de Geloës werd door de gravin het schilderij "Christus in het graf" geschonken aan de kerk. Dit schilderij werd in het voorportaal van de kerk geplaatst en heeft daar veel geleden van weer en wind. Ofschoon het volgens deskundigen geen bijzondere waarde heeft heb ik haar door de kunstschilder Albin Windhausen uit Roermond laten restaureren voor zover het nog ging in het jaar 1911². Gedeeltelijk is het onderschrift nog te lezen: "datum in memoriam Comitissae de Geloës ab uxore ejus Comitissa De Borchgrave, puerisque ejus 1838 Duchateau fecit". Duchateau was door de graaf ontboden op het kasteel. Hij heeft verschillende jaren lang kinderen leren schilderen. Van hem zijn ook de wapens in de grafkapel en op het kasteel.

Onze beste kelk, in Renaissance stijl, werd geschonken door de familie van M.S. Kerkhoffs, oud-pastoor van Elsloo, later vicaris-generaal te Luik. De zilveren kelk werd gegeven na de dood van Mgr. d'Arberg, die ook hier begraven is. Het wapen staat op de voet van de kelk. In 1906 moest de cuppa vervangen worden².

De vergulde gothieke kelk schijnt zeer oud te zijn. Hij was oorspronkelijk geheel van koper, zoals nu nog de nodus en voet. In de jaren zeventig is helaas de koperen cuppa vervangen door een zilveren.

1905. Op 27 januari overleed pastoor Henricus Haesen aan de gevolgen van een longontsteking. Hij was op 18 oktober 1883 plechtig geïnstalleerd in Elsloo. Groot was zijn ijver voor het geestelijk welzijn der parochianen. Aan hem danken wij de prachtige pastorie en de verfraaiing en de beschildering van de kerk.

Op 10 februari werd door Mgr. Drehmans de schrijver dezes tot zijn opvolger benoemd³.

In de loop van dit jaar werd voor de kerk ontvangen:

1. Van de Hoogeerw. Heer G. Le Bron de Vexela, deken te Roermond, twee fraaie stola's, een witte met gouddoorweven en een rode met gele zijde doorstikt.
2. Een communiekleed, geheel van linnen en met rood doorstikt, gegeven door de heer J. van Mulken, burgemeester.
3. Van de dames Corten uit Roermond, de rode gordijnen die zijn aangebracht aan het hoofdaltaar.
4. De tweede engel werd gegeven door de Heer Alphons Arnoldts, zwager van de pastoor en schrijver dezes.
5. De dames Kerbosch uit Roermond schonken verschillende kleinere versierselen voor het hoofdaltaar. Juffrouw Marie Custers uit Roermond gaf drie paar bouquetten en Juffr. Bartholomeus schonk een bloemenmandje.

Op 25 maart was de oprichting van de broederschap van de Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand. Besloten is de doopkapel tot Mariakapel in te richten. Sindsdien nam de devotie merkbaar toe.

Op 22 november had de plechtige begrafenis plaats van de Edel Geboren Gravin Emelie Josephina de Meer, echtgenote van wijlen Theodorus graaf de Geloës van Elsloo. In haar goede dagen, ofschoon zij slechts korte tijd in Elsloo heeft gewoond, was zij de weldoenster der armen van deze parochie. Na de verkoop van het kasteel heeft zij tot aan de dood van haar man te Lauvergnac in Bretagne gewoond. Daarna in een klein huis in de nabijheid van haar oud-kasteel in het dorp Heel bij Roermond. Het was haar wens in Elsloo begraven te worden in het familiegraf. Bij de begrafenis waren naast haar kinderen vele adellijke families aanwezig:

Charles, graaf de Geloës, wonende te Cannes; Maximiliaan de Geloës, wonende op het kasteel te Lauvergnac; Weduwe markiezin d'Yve de Bavay, gravin geboren De Geloës, wonende in Bois de Lessines in België en haar jongste ongehuwde dochter; gravin Marie de Geloës, wonende bij haar moeder in Heel; verder haar kleinzonen en overige familieleden. Vervolgens: markies de Bavay, burgemeester van Bois de Lessines; Graaf d'Yve de Bavay, broer van de markies; René, graaf De Geloës van Eijsden en zijn echtgenote; Graaf Marchant d'Ansembourg van Amstenrade; Gravin d'Ansembourg, geboren barones de Tornaco; Marcel, graaf van Liedekerke en zijn echtgenote gravin Marie de Geloës van Eijsden, dochter van René; graaf d'Oultremont uit Beusdal in België en de gravin Isabella de Geloës van Eijsden, dochter van René. Verder was nog tegenwoordig: De weledele heer van IJsselstein, kantonrechter te Oirschot, mevrouw de Coune met haar dochter uit de Bergerstraat in Maastricht en de heer Van Mulken, burgemeester van Elsloo, vriend en oud-rentmeester van de familie De Geloës.

Het familiegraf van De Geloës was vroeger het koor van de oude kerk, en daar rusten:

1. 1809 Monseigneur d'Arberg Vallangin, bisschop van Iper
2. 1823 Anastasia Ferdinande de Geloës
3. 1826 Johannes Ludovicus de Borchgrave
4. 1834 Graaf Karel de Geloës
5. 1847 Valeria de Geloës
6. 1860 Antonia de Borchgrave.

Wordt vervolgd....

1) Dit onderwerp is uitvoerig beschreven in: P.J. Habets, *St. Hubertus en zijn verering in Elsloo en omgeving; een uitgave van de Heemkundevereniging Maasstreek.*

2) Deze mededelingen uit 1911 en 1906 zijn toevoegingen, door pastoor Albert Thissen, opvolger van pastoor Henricus Haesen, op een afzonderlijk "inlegvel" vermeld.

3) dus: pastoor Albert Thissen.

Deze publicatie kwam mede tot stand door de steun van:

Vissers Wegenbouw en Aann. Bedrijf BV, Drunen
Wegenbouw Slegers BV, Hoensbroek
Tennisschool All-In, Zwaag
Kwekerijen Decker-Jacobs, Heijthuijsen
Architectenbureau Palmen BV, Sittard
Likopa Nederland BV, Maastricht
Laeven Bouw en Aann. Mij BV, Heerlen
Van Mólken karakter Meubelen BV, Elsloo
Administratie-, Advies- en Assurantiekantoor Jan Claassen, Stein
Dieteren J. Grondverzetbedrijf, Urmond
Assurantiekantoor Jack Reijnders, Beek (L)
Goossens M.J.H., Stein
Fa. Meijers slagerij, Elsloo
Huskens J.J., Elsloo